

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania B. K. i J. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżących na rzecz organu rentowego kwoty po 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 26 marca 2019 r., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 28 grudnia 2017 r. i oddalił odwołania B. K. i J. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w G. z dnia 7 kwietnia 2017 r., stwierdzającej, że B. K. nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność gospodarczą (J. K.) od dnia 1 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że w spornym okresie B.K. powinna podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca z prowadzącym działalność gospodarczą

mężem – J. K. . Zasadniczym argumentem Sądu Okręgowego za przyjęciem, że odwołująca się współpracowała z mężem przy prowadzeniu przez niego działalności gospodarczej, było ustalenie, że prowadzona była uboczna działalność gospodarcza (salon masażu), oraz w spornym okresie odnotowywano przychody z tytułu prowadzenia salonu masażu. Ponadto Sąd Okręgowy wziął pod uwagę, że ubezpieczona dodatkowo pomagała mężowi w działalności pizzerii oraz dostarczała dokumenty do biura rachunkowego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zakres działalności ubocznej płatnika nie był na tyle istotny, że ubezpieczoną można by uznać za osobę współpracującą przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Zakres działalności ubocznej płatnika związany z usługami masażu był niewielki w porównaniu do podstawowej działalności gospodarczej związanej z prowadzeniem pizzerii. Co więcej, ubezpieczona została zgłoszona jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej dopiero 1 stycznia 2015 r. Od tego czasu do 7 lutego 2017 r. we wskazanych w uzasadnieniu okresach była niezdolna do pracy. W czasie jej choroby salon masażu był zamknięty.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że z materiału dowodowego jednoznacznie wynikało, że podstawową działalnością J. K. przynoszącą mu istotne dochody jest działalność związana z prowadzeniem pizzerii w formie spółki cywilnej. Z materiału dowodowego wynikało przy tym, że ciężar prowadzenia tej działalności spoczywa wyłącznie na J. K. . Ewentualna pomoc B. K. w tym zakresie była marginalna. Ubezpieczona i płatnik wskazali, że ewentualna pomoc B. K. w prowadzeniu pizzerii polega przede wszystkim na sprzątaniu lokalu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, brak było podstaw do przyjęcia, że B. K. pomagała mężowi w prowadzeniu przez niego działalności gospodarczej w takim zakresie aby pomoc ta rodziła obowiązek objęcia jej ubezpieczeniami społecznymi z tego tytułu. W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie można było uznać, że podjęta współpraca miała realny wpływ na prowadzoną przez jej męża działalność zarobkową, jej rozwój, bądź poziom zyskowności, wręcz przeciwnie powodowała koszty i straty o czym świadczą PIT-y za 2015 r. i 2016 r. Nadto twierdzeniu o istotnej współpracy przeczyć może fakt, że ubezpieczona leczyła się i przez dłuższy okres pozostawała pod stałą opieką lekarską o czym świadczy dokumentacja od lekarza leczącego z

zakresu psychiatrii. Sąd drugiej instancji podkreślił, że ewentualną okazjonalną pomoc, jaką świadczy osobie prowadzącej działalność gospodarczą w tej działalności jego małżonek, prowadzący z nim wspólne gospodarstwo domowe, należało ocenić wyłącznie jako konsekwencję obowiązku małżonków do wzajemnej pomocy oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli (art. 23 i 27 k.r.o.). Ewentualną pomoc B. K. w prowadzeniu działalności gospodarczej jej męża J. K. można uznać co najwyżej za zwykłą pomoc małżeńską w prowadzeniu przez niego działalności. Sąd drugiej instancji wskazał, że J. K. prowadzi pizzerię w ramach spółki cywilnej. Spółka istnieje, nie została rozwiązana i z formalnego punktu widzenia współpraca B. K. ze spółką nie byłaby prawnie możliwa w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł w myśl art. 386 § 1 k.p.c.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości pełnomocnik odwołujących się, domagając się jego uchylenia i orzeczenia co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądzenie kosztów procesu za postępowania wywołane skargą kasacyjną, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona ponieważ orzeczenie Sądu Apelacyjnego narusza w sposób oczywisty przepisy prawa materialnego, a mianowicie zarówno art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jak i art. 23 k.r.o. Wykładnia wskazanych przepisów jest sprzeczna z ich rozumieniem w orzecznictwie tak w zakresie pojęcia „współpracy w prowadzeniu tej działalności” użytego w art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jak i „wzajemnej pomocy” i „współdziałania dla dobra rodziny”, jakimi posłużono się w art. 23 k.r.o. Powyższe uchybienie prowadzi natomiast do niezastosowania art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do merytorycznego rozpoznania. Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364).

Spór o podleganie ubezpieczeniu społecznemu (ustalenie czy miała miejsce współpraca przy prowadzonej działalności gospodarczej) wymaga zakwalifikowania w sensie techniczno-prawnym szeregu ujawnionych okoliczności faktycznych. W związku z tym, że wyrażenie „współpraca przy prowadzonej działalności gospodarczej” nie zostało zdefiniowane w ustawie systemowej, jego wykładni dokonano w orzecznictwie. W wyroku z 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08 (OSNP 2010 nr 13-14, poz. 170, OSP 2011 z. 4, poz. 34) - Sąd Najwyższy przyjął, że cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy prowadzeniu działalności gospodarczej” w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej są występujące łącznie:

a) istotny dla działalności gospodarczej ciężar gatunkowy działań osoby współpracującej, które nie mogą mieć charakteru wtórnego;

b) bezpośredni związek tych działań z przedmiotem działalności gospodarczej;

c) systematyczność, stabilność i zorganizowanie oraz

d) znaczący czas (długotrwałość) i częstotliwość podejmowanych prac.

Przytoczona sądowa wykładnia art. 8 ust. 11 ustawy systemowej została ukształtowana i zaakceptowana w orzecznictwie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 315/09, LEX nr 604215; z dnia 18 maja 2017 r., I UK 215/16, LEX nr 2329474; z dnia 13 lipca 2017 r., III UK 181/16, LEX nr 2375932). Ocena, czy pomoc świadczona przez małżonka może być uznana za współpracę przy prowadzonej działalności wymaga zbadania stanu faktycznego nie tylko w zakresie charakteru i rodzaju czynności podejmowanych przez członka rodziny, lecz także czasu potrzebnego na ich wykonanie (w skali dnia, tygodnia, miesiąca), ich znaczenia i wartości dla prowadzonej działalności, a także zorganizowania i powiązania z działalnością gospodarczą (wyrok Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2018 r., I UK 202/17, OSNP 2019 nr 3, poz. 39).

Skarżący nie wykazali ustawowej podstawy przedsądu, usiłując przekierować spór na ocenę dowodów, która w postępowaniu kasacyjnym nie stanowi istotnego paradygmatu, także wówczas, gdy sądy powszechnie orzekały odmiennie. Sąd Apelacyjny wyjaśnił powody, dla który uznał, że w sprawie nie ma zastosowania art. 8 ust. 11 ustawy systemowej. Odmienne zapatrywanie na tego rodzaju subsumpcję prawną, nie realizuje podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., bowiem opiera się na rezultacie przewidzianym przez prawo, który został osiągnięty z wykorzystaniem właściwego instrumentarium prawnego (zasada swobodnej oceny dowodów, wnioskowanie oparte na zasadach logicznego rozumowania, bez atypowej argumentacji i skrajnych domniemań).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c.

